

26. 10. 2016

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nález Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 378/2016 k aplikaci § 46 odst. 7 exekučního řádu je konformní s ochranou společného zájmu věřitelů

Dne 27. 9. 2016 byl vyhlášen nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 378/16 ze dne 12. 9. 2016, kterým Ústavní soud v otázce rozsahu majetkové podstaty a vydání vymoženého plnění insolvenčnímu správci při střetu exekučního a insolvenčního řízení dal přednost aplikaci § 46 odst. 7 exekučního řádu v doslovném znění před jeho faktickým vyprázdněním, k němuž před dvěma lety přistoupil Nejvyšší soud.[1]

Nebyli bychom právníci, kdybychom nepolemizovali ani nad zřejmým ustanovením zákona, jeho významem, aplikací, natož pak nad jeho výkladem Ústavním soudem. Musím se proto přiznat, že mě nepřekvapilo, že toto rozhodnutí bylo záhy po své publikaci podrobeno i kritice a že se jeho vydání neobešlo bez odlišného stanoviska soudce Ústavního soudu Jana Musila.[2] Dne 30. 9. 2016 byl na portálu epravo.cz pod názvem „Odměna soudního exekutora a insolvenční řízení“[3] uveřejněn článek, v němž autoři JUDr. Aleš Hradil a Mgr. David Urbanec se závěry Ústavního soudu nesouhlasí a vyjadřují podporu názoru vyjádřeném v uvedeném odlišném stanovisku.

Argumentace oponentního stanoviska a s ním souznějícího článku je vystavěna ve třech oblastech.

První argumentace spočívá v údajné nejasnosti § 46 odst. 7 exekučního řádu, která je dle disentujícího soudce jazykově neobratná, nepřesná, tím i nejasná jednak co do rozsahu vydávaného vymoženého plnění a jednak co do subjektu, který o něm rozhodne.[4]

K zodpovězení vyslovené otázky, který subjekt bude o odpočtu nákladů exekuce rozhodovat, je třeba vymezit povahu usnesení podle § 46 odst. 7 exekučního řádu. Jde o tzv. kvazirozvrh nebo též malý rozvrh,[5] neboť se jím nahrazuje rozvrhové usnesení podle § 337 o.s.ř., k jehož vydání však s ohledem na překážku provedení exekuce podle § 109 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona nedochází, tudíž právě malý rozvrh má vzhledem k zástavním právům vázoucím na nemovitosti, která byla prodána v exekuci, účinky rozvrhového usnesení dle § 337h odst. 1 až 3 o.s.ř.[6]

Podle § 52 odst. 2 exekučního řádu má soudní exekutor oprávnění vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak svěřují při provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu. To znamená, že exekuční řád výslovně stanoví, které z úkonů v exekuci činí soud, a ostatní svěřuje exekutorovi. Pravomoc provádět rozvrhová jednání a vydávat usnesení o rozvrhu byla až do 31. 10. 2009 svěřena exekučnímu soudu.[7] Zákonem č. [286/2009](#) Sb. došlo k novelizaci § 68 exekučního řádu, v důsledku níž byla pravomoc

soudu k vydání rozvrhového usnesení z exekučního řádu vypuštěna a soud na rozvrhové fázi exekuce nijak neparticipuje. S ohledem na absenci ustanovení exekučního řádu zakládajícího v otázce rozvrhu výslovnou pravomoc soudu je k rozhodnutí o rozvrhu a stejně tak k vydání rozhodnutí podle § 46 odst. 7 exekučního řádu dána výlučná pravomoc soudního exekutora.[8]

Druhý argument, který zazněl proti uspokojení soudního exekutora formou odpočtu nákladů exekuce před vydáním vymoženého plnění insolvenčnímu správci, se zakládá na úvaze, že „*odpočtem nákladů exekuce z výtěžku provedené dražby, vydávaného do majetkové podstaty v insolvenčním řízení, by došlo ke zvýhodnění jednoho z věřitelů (soudního exekutora), což by odporovalo zásadám insolvenčního řízení.*“ Soudce Jan Musil v bodech 9 a 10 svého odlišného stanoviska uvádí, že na takovém závěru obecných soudů neshledává nic protiústavního a lze jej dokonce argumentačně podepřít nejen rozporem se zásadami insolvenčního řízení, a proto se neztotožňuje s názorem obsaženým v bodě 22 odůvodnění nálezu, že ustanovením § 46 odst. 7 exekučního řádu (které nález pokládá za *lex specialis*) zákonodárce zakotvil „**privilegovaný status**“ pohledávek soudního exekutora, jinak by to napsal výslovně buď do ust. § 168 insolvenčního zákona (tím, že by pohledávku exekutora na úhradu nákladů exekuce zařadil mezi pohledávky za majetkovou podstatou), nebo do ustanovení § 337 a násl. o. s. ř., pojednávajících o rozvrhu rozdělované podstaty.“[9]

Uvedená argumentace však opomíjí skutečnost, že soudní exekutor není v případě aplikace § 46 odst. 7 exekučního řádu uspokojován v řízení insolvenčním, ale vně insolvenčního řízení, neboť náklady exekuce vymožené před zahájením insolvenčního řízení do majetkové podstaty nepatří.[10] Absence privilegování soudního exekutora v ustanovení § 337 a násl. o.s.ř. je dána tím, že občanský soudní řád není zákonem o soudních exekutorech.[11] Postavení soudního exekutora v exekučním řízení je upraveno v exekučním řádu. Zařazení pohledávky soudního exekutora do první skupiny podle § 337c odst. 1 písm. a) o.s.ř. je pak provedeno v § 66 odst. 7 exekučního řádu a § 130 odst. 2 exekučního řádu.

K absenci privilegování soudního exekutora v insolvenčním zákoně lze argumentovat, že v něm není uveden ani soud ve výkonu rozhodnutí. Přesto není vyloučen z práva na odpočet nákladů výkonu rozhodnutí a má právo si před vydáním výtěžku dražby rozhodnout o jejich odpočtu, aniž by v jeho případě bylo hovořeno o zvýhodňování jednoho z věřitelů.[12]

K přijetí ustanovení § 46 odst. 6 (dnes odst. 7) exekučního řádu tak zákonodárce vedla nejen potřeba reagovat na nový zákon o insolvenčním řízení,[13] ale také snaha je motivovat soudní exekutory ke zpeněžování nemovitostí i ve zjevně předlužených případech.

Ústavní soud ve věci sp. zn. IV. ÚS 378/2016 uvedl, že „*neshledává žádný podstatný rozdíl mezi situací, kdy je dražen majetek povinného exekutorem a kdy insolvenčním správcem, nevidí proto důvod, aby byla za tuto činnost insolvenčnímu správci odměna zajištěna formou prvořadě zapodstatové pohledávky, zatímco exekutor by odměnu za tuto činnost musel vymáhat jako řadový věřitel. Také z tohoto pohledu proto považuje argumenty obecných soudů za nesprávné, neboť právě ustanovení § 46 odst. 7, které nepoužily, zajišťuje pohledávce exekutora výsadní postavení podobně, jako je zajišťuje § 168 odst. 2 písm. a) pohledávce insolvenčního správce. Závěr, že v situaci, kdy exekutor a insolvenční správce činí tentýž úkon, oba jej činí v rámci úřední pravomoci, jeden z nich právo na odměnu zajištěno má a druhý nikoliv, není opodstatněný.*“[14]

Mezi řádky pak vyčteme, že **odměna za zpeněžení majetku může náležet jen jednomu subjektu**. Tam, kde za zpeněžení majetku vznikl nárok soudnímu exekutorovi, nemohl současně z téhož zpeněženého majetku vzniknout nárok na odměnu insolvenčnímu správci, jinak by byla porušen zákaz dvojí odměny.[15] A konečně od 1. 1. 2014 je de lege lata odměna z vymoženého plnění uplatňovaná soudním exekutorem výrazně nižší než odměna, která by z výtěžku zpeněžení

náležela insolvenčnímu správci.[16]

Uspokojení soudního exekutora postupem podle § 46 odst. 7 exekučního řádu při trvání na dodržování zásady zákazu dvojí odměny je dokonce ve svém důsledku ku prospěchu společnému zájmu věřitelů v insolvenčním řízení.[17] Připodobněním činnosti a postavení soudního exekutora k postavení insolvenčního správce, z nichž se odvozuje právo odečíst si z vymoženého plnění vzniklé náklady exekuce, Ústavní soud v žádném případě nezkrátil rozsah majetkové podstaty ani nepopřel zásady insolvenčního řízení a společný zájem věřitelů. Věřitelé budou ze zpeněžení provedeného soudním exekutorem uspokojeni nejen rychleji, ale také ve vyšší míře a při nižších nákladech, než kdyby došlo k uplatnění nároku na odměnu insolvenčním správcem za současného přihlášení pohledávky soudním exekutorem.[18]

Třetí argumentace citovaného odlišného stanoviska je založena na tvrzené marginalitě předmětu ústavní stížnosti, konkrétně výše insolvenčnímu správci vydávaných nákladů exekuce k velikosti exekutorského úřadu stěžovatele a absenci ústavního rozměru, když bylo rozhodováno jen o nákladech řízení s odkazem na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2257/08, v němž se praví, že problematika nákladů řízení „... zpravidla nemůže být předmětem ústavní ochrany, neboť samotný spor o náhradu nákladů řízení, i když se může citelně dotknout některého z účastníků řízení, obvykle nedosahuje intenzity zakládající porušení jejich základních práv a svobod.[19]

Poměrování velikosti exekutorského úřadu stěžovatele a bagatelizování dosahu judikatury Nejvyššího soudu považují za krajně nebezpečné. Judikatura Nejvyššího soudu totiž nebyla aplikována pouze v jednom případě vůči stěžovateli, ale byla plošně aplikována ve vztahu ke všem soudním exekutorům bez ohledu na velikost jejich exekutorských úřadů a zcela přehlížela, že vymožené náklady exekuce jsou hlavním a často i jediným zdrojem příjmů soudního exekutora. Ostatně sám zákonodárce exekutorům jinou výdělečnou činnost výslovně zakázal.[20] Proto není na místě, aby byla problematika aplikace § 46 odst. 7 exekučního řádu bagatelizována abstrakcí jednoho případu od celkového obrazu financování exekutorských úřadů a dopadu judikatury Nejvyššího soudu. Za nešťastně zvolený považují rovněž odkaz na usnesení Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2257/08, kde byla řešena systémově zcela odlišná věc, a to náhrada nákladů řízení procesně úspěšného účastníka. Ty totiž na rozdíl od nákladů exekuce jsou nárokem nikoli hlavním, nýbrž akcesorickým, tudíž v typizovaných případech mohou skutečně představovat marginální složku nároku účastníka a nemají pro něj až na výjimky existenční význam.

Soudní exekutor ve srovnání s insolvenčním správcem má silnou kárnou odpovědnost, nemůže vykonávat jinou výdělečnou činnost, ale především, na rozdíl od insolvenčního správce, nemá nárok na náhradu nákladů v bezvýsledných řízeních.[21] Od publikace plenárního stanoviska Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 23/06[22] došlo k podstatné změně poměrů. Na soudní exekutory byla přenesena značná část agendy dříve vykonávané exekučními soudy, mnohé dříve postižitelné majetkové hodnoty byly z exekučního postihu vyloučeny a až třetina všech nařízených exekučních dražeb v dřívější či pozdější fázi řízení končí v insolvenčním řízení. Při zohlednění sedmdesátiprocentní bezvýslednosti exekucí toho s prominutím bylo již moc. Omezení soudních exekutorů v právu na uspokojení nákladů exekuce i tam, kde úspěšní byli, již představovalo pro mnohé z nich existenční hrozbu, což se projevuje zrychleným uvolňováním stávajících exekutorských úřadů a nezájmem uchazečů o uvolněné exekutorské úřady.

Závěr

Uvedeným příspěvkem jsem chtěl vyjádřit svůj názor, že ustanovení § 46 odst. 7 exekučního řádu je do značné míry v praxi nepochopeno a není třeba se ho bát. Jeho aplikace nevede k porušení zásad, na nichž je insolvenční řízení vystavěno, natož pak poškozování společného zájmu věřitelů. Význam

nálezu sp. zn. IV. 378/2016 a jeho dopady do rozhodovací praxe soudů není na místě bagatelizovat jen proto, že šlo o exekuční věc. Ústavní soud totiž soudům připomněl jejich roli ve státě, ústavní rozměr povinnosti soudce řídit se zákonem zakotvený v čl. 95 odst. 1 Ústavy, vykládat právní předpisy v souladu s výkladovými pravidly a svá rozhodnutí náležitě odůvodnit. Fakticky jim vzkázal, že trvá na dodržování dělby moci a že judikaturou nelze nahrazovat absenci jejich zákonodárné pravomoci soudní moci. A tento ústavní rozměr na první pohled úzký a nezajímavý profil řešené problematiky přesahuje nespočetněkrát.

JUDr. Lukáš Jícha,
soudní exekutor

[Exekutorský úřad Přerov](#)

soudní exekutor JUDr. Lukáš Jícha

Komenského 38
750 02 Přerov

Tel: +420 588 003 999
e-mail: urad@eujicha.cz

---

[1] Viz. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3182/2014 (R 32/2015).

[2] prof. JUDr. Jan Musil, CSc. je uznávaným odborníkem v oblasti trestního práva.

[3] Hradil, Aleš; Urbanec David. Odměna soudního exekutora a insolvenční řízení. (Online), 30. 9. 2016, dostupné na [www, k dispozici >>> zde](http://www.kdispozici.cz), cit. Dne 6. 10.2016.

[4] Srov odstavec 6. odlišného stanoviska soudce Ústavního soudu Jana Musila.

[5] Ústavní soud toto rozhodnutí nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/2016 označuje za tzv. malý rozvrh výtěžku zpeněžení majetku povinného.

[6] Kasíková. M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 3. vydání,. Praha. C. H. Beck, 2013, s. 294.

[7] Srov. § 68 odst. 1 ve znění účinném do 31. 10. 2009: „Při provedení exekuce prodejem nemovitosti povinného exekutor provádí přípravné úkony pro rozhodnutí soudu o rozvrhu, neprovádí však rozvrhová jednání. Částky přiznané věřitelům exekutor vyplatí podle pravomocných rozvrhových usnesení. Exekutor vrátí spis soudu, jakmile se vydražitel stal vlastníkem vydražené nemovitosti.“

[8] Kasíková. M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 3. vydání,. Praha. C. H. Beck, 2013, s. 326.

[9] Srov. bod 6. odlišného stanoviska soudce Ústavního soudu Jana Musila.

[10] Srov. bod 28. nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 378/2016 ze dne 12. 9. 2016.

[11] Srov. § 1 a 2 zák. č. [99/1963](#) Sb.

[12] Srov. Usnesení krajského soudu v Praze sp. zn. 20 Co471/2004 (Rc86/2005): „Byl-li prohlášen konkurs na majetek povinného poté, co v řízení o výkon rozhodnutí byla jeho nemovitost

pravomocným usnesením o přiklepu prodána, soud po zaplacení nejvyššího podání vydražitelem usnesením rozhodne o uspokojení pohledávky nákladů řízení vzniklých státu v souvislosti s prováděním dražby, nové dražby nebo další dražby a o vydání zbytku rozdělované podstaty správci konkursní podstaty; toto usnesení má účinky rozvrhového usnesení (§ 337h OSŘ).“

[13] K tomu srov. důvodová zpráva k zákonu č. [286/2009](#) Sb., konkrétně Zvláštní část, změna exekučního řádu, k bodu 35 (§ 46 exekučního řádu. Navrhovaná úprava reaguje na nový zákon o insolvenčním řízení, případně na jiné případy, kdy jiný právní předpis stanoví, že exekuční řízení nelze provést. Nestanoví-li takový předpis jinak, platí, že exekutor nečiní žádné úkony k provedení exekuce.

[14] Srov. bod 24. nálezu Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 378/2016 ze dne 12. 9. 2016.

[15] Blíže k otázce zákazu dvojí odměny Kocinec, J.: Judikát Nejvyššího soudu v otázce střetu insolvence s exekucí, publ. in Komorní listy I/2015, str. 36 a n.

[16] K srovnání odměn soudního exekutora a insolvenčního správce srov. Jícha, L. Srovnání odměňování soudních exekutorů a insolvenčních správců, publ. in Komorní Listy, III/ 2016, str. 9 an.

[17] K tomu srov. např. řízení vedené u Krajského soudu v Českých Budějovicích pod sp. zn. KSCB 44 INS16015/2014, v němž soudní exekutor z nejvyššího podání učiněného v dražbě ve výši 465 000 Kč odevzdal po odpočtu nákladů exekuce ve výši 91 888 Kč (19,76% z výtěžku zpeněžení) insolvenčnímu správci částku 373 112 Kč, z níž si insolvenční správce dále ponechá své náklady ve výši 112 807,12Kč (30,23% z obdrženého plnění).

[18] Zde lze s ohledem na zásadu poměrování výše odměny ku složitosti případu dospět k závěru, že odměna insolvenčního správce ze zpeněžení provedeného soudním exekutorem, má být nulová (srov. nález Ústavního soudu Pl. ÚS 8/06).

[19] Body 20-25 disentujícího stanoviska.

[20] Srov. § 3 odst. 2 exekučního řádu

[21] Srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, publikovaný pod č. [403/2002](#) Sb.) a § 38 odst. 2 zák. č. [182/2006](#) Sb.

[22] Stanovisko řešilo otázku práva soudního exekutora na náhradu nákladů bezvysledné exekuce vůči oprávněnému s konstatováním, že zisk může soudní exekutor realizovat právě v jiných úspěšných exekucích. Tedy problematiku zcela odlišnou od případu řešeného ve věci IV. ÚS 378/2016.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)